

22557

Դ. ՇՎԵՅՑԵՐ

ՍԵԶՈՆԱՅԻՆ ԲԱՆՎՈՐԻ
ԱԶԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ — ՅԵՐԵՎԱՆ 1930.

331

Շ - 94

15 .07. 2013

15 JAN 2010

5 FEB 2007

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԱՐԶԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԱՐԶԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

331

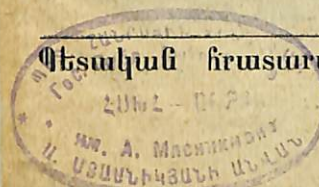
Դ. ՇԿԵՑԵՐ

Ե-94

Այս

ՍԵԶՈՆԱՅԻՆ ԲԱՆԿԱՅԻՆ
ԱԶԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ

Պետական հրատարակչություն, Յերեվան 1930

15624 - 52

ՍԵՉՈՆԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՈՐԵՆՔԸ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԿՈՂԵՔՍԻ ԼՐԱՅՈՒՄՆ Ե

1926 թվականին հրատարակվեց սեզոնային աշխատանքի մասին որենքը (որենքի լիակատար անունն է—ԽՍՀՄ ԿԳԿ և Ժողկոմխորհի 1926 թվականի հունիսի 4-ի վորոշումը «Սեզոնային աշխատանքների պայմանների մասին»)։

Սեզոնային աշխատանքի որենքը Աշխատանքային կողմերի լրացումն է։ Կողմերի (որենագրերի) բոլոր կանոնները չեն տարածվում սեզոնային բանվորների վրա։ Որինակ՝ սեզոնային բանվորները չեն ոգտվում տարվա արձակուրդով, վորովհետև տարվա մեջ նրանք վեց ամսից ավելի չեն աշխատում։ Սեզոնային բանվորներին արձակման դեպքում նպաստ է տրվում մեկ շաբաթվա աշխատավարձի չափով, մինչդեռ մշտական բանվորներն ստանում են յերկու շաբաթվա աշխատավարձ։ Այս բոլոր բացառությունները՝ աշխատանքային ընդհանուր որենքներից, ցույց են տրված սեզոնային աշխատանքի որենքի մեջ։ Բացի այդ բացառություններից՝ Աշխատանքի կո-

դեքսի մյուս կանոնները ամբողջովին տարածվում են նաև սեզոնային բանվորների վրա:

**ԻՆՁՊԵՍ Ե ԿԻՐԱՌՎՈՒՄ ՍԵԶՈՆԱՅԻՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՈՐԵՆՔԸ**

Սա շատ կարևոր հարց է: Բանն այն է, վոր յերբեմն խորհանտեսություններում բանվորին սեզոնային բանվոր են համարում, չեթե նույնիսկ նա մի քանի տարի շարունակ ծառայում է: Այդպիսի բանվորներին խորհանտեսություններում անվանում են «մշտական-սեզոնային բանվորներ»: Մինչդեռ ըստ որենքի այդ բանվորները սեզոնային չեն համարվում: Վերցնենք՝ որինակ, խորհանտեսության դարբնին: Նրան ել յերբեմն համարում են սեզոնային բանվոր: Իսկ այդ ճիշտ չէ:

Վորպեսզի զանազանենք, թե ում են ճշտորեն և ում անճիշտ կերպով սեզոնային բանվոր համարում, պետք է գիտենալ, թե ինչ է առված այդ ամսին որենքում:

Սեզոնային աշխատանքի որենքին յենթակա յեն այն բոլոր բանվորները, վորոնք զբաղված են սեզոնային աշխատանքներում, վորոնց տեղափոխումը տարվա մեջ վեց ամսից ավելի չէ: Աշխատանքի ժողովրդական կոմիսարիատները սեզոնային աշխատանքների ցուցակ են հրատարակում և միայն այն աշխատանքներն են համար-

վում սեզոնային, վորոնք մտել են այդ ցուցակի մեջ: Իսկ չեթե վորեւ աշխատանք այդ ցուցակներում նշանակված չէ, թեկուզ այդ աշխատանքը սեզոնային ել անվանեն, սեզոնային աշխատանքի որենքը չպետք է կիրառվի նրանց վերաբերմամբ, ովքեր զբաղված են այդ աշխատանքով: Իսկ չեթե վորեւ աշխատանք նշանակված է այդ ցուցակներում, բայց վեց ամսից ավելի չէ տևում, այդ դեպքում այդ աշխատանքով զբաղված բանվորների վերաբերմամբ պետք է լիովին կիրարկվի Աշխատանքի որենքների որենսգիրքը, այլ վնչ սեզոնային աշխատանքի որենքը:

Այստեղից յերևում է, վոր այս կամ այն աշխատանքը կարելի չէ սեզոնային համարել միայն այն ժամանակ, չեթե նա թե տարվա մեջ վեց ամսից ավելի չի տևում և թե՛ բացի դրանից, նշանակված է Աշխօղկոմատի ցուցակներում:

Վերցնենք խորհանտեսային առանձին աշխատանքները: Որինակ՝ ձիապանների և անասնապահների աշխատանքը: Այդպիսի աշխատանքն՝ իհարկե, սեզոնային չէ, վորովհետև վոչ թե վեց ամիս է տևում, այլ ամբողջ տարի: Ուստի և նա Աշխօղկոմատի ցուցակներում նշանակված չէ: Իսկ տավարածությունը սեզոնային աշխատանք է, վորովհետև մի ամբողջ տարի չի տևում, այլ մի սեզոն: Մի քանի տաք վայրերում տավարա-

ծությունը վեց ամսից ավելի չե տևում և ահա-
տեղ այդ աշխատանքը մշտական աշխատանք ե
համարվում:

**ԻՆՉՊԻՍԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ ԵՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵ-
ՍՈՒԹՅԱՆ ՅԵՎ ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ
ՄԵԶ ՍԵԶՈՆԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐՎՈՒՄ**

Ծանոթանանք այն սեզոնային աշխատանքների
ցուցակին, վորոնցում զբաղված են գյուղատնտե-
սական և անտառային բանվորները:

Գյուղատնտեսության մեջ

Խորհրդային առանձին հանրապետություննե-
րում Աշխատանքի ժողովրդական կոմիսարիատ-
ները հրատարակում են գյուղատնտեսության
սեզոնային աշխատանքների հատուկ ցուցակներ:
Որինակի համար վերջենք ՌՍՖՍՀ-ի Աշխտեղե-
մատի ցուցակը: Այնտեղ թվարկված են հետևյալ
սեզոնային աշխատանքները—մարզագետնային,
բանջարանոցային, այգեգործական, խաղողագոր-
ծական, պալքար ցանքսերի վնասարարների դեմ,
տավարածություն և այլն:

Փայտալծերման յեվ գետաբառի աշխատանքները

Այդ աշխատանքների մեջն են մտնում — ածխա-
գործությունը և ձյուլթահանությունը, խեժի պատ-

րաստությունը բեկնի և կանիֆոլի արհեստա-
նոցներում, անտառանյութերի արտահանումն ան-
տառից և փոխադրումը տնտեսական որգանների
ձիերով, փայտի դարսումը, գլորահանումը և փո-
խադրությունը, չեթե դրանք պահեստներումն են
կատարվում: Գետատար փոխադրությունը նա-
վերի և լաստերի վրա, ինչպես և փայտի գետափ-
նյա գլորահանման և դարսելու աշխատանքները:

Կոնդերի ջուլջկումը, արմասների հանումը
յեվ կեղեվաթելի պատրաստումը

Հողաչափական, հողաշինարարական ոժան-
դակ աշխատանքները, վոր կատարում են տե-
ղական բանվորները, այլ վոչ տեխնիկական մըշ-
տական աշխատավորները:

Թվարկված աշխատանքներում գործում ե սե-
զոնային աշխատանքի որենքը: Բացի դրանից,
այս նույն որենքը տարածվում ե նաև փայտա-
հատների և գետի հոսանքով փայտ ուղարկող
բանվորների վրա Ուրալի չորս գավառում՝
Սվերդլովսկի, Պերմսկի, Նիժնե-Տադիսկի և
Զլատոուստովսկի գավառներում և Սիբիրի 9
գավառում՝ Անչիսկի, Բիյսկի, Իրկուտսկի,
Կանսկի, Կրասնոյարսկի, Կուզնեցկի, Նովոսի-
բիրսկի, Տարսկի գավառներում և Ուլաոսկի

ինքնավար հանրապետութեան մեջ, ինչպէս և Հեռավոր Արեւելքում:

Այդ շրջաններում սեզոնային աշխատանքային որենքը կիրառվում է փայտահատների և գետի հոսանքով փայտ ուղարկող բանվորների վերաբերմամբ, անկախ այն հանգամանքից, թե քանի ամիս են նրանք զբաղվել այդ աշխատանքով: Մյուս վայրերում այն փայտահատները և գետի հոսանքով փայտ ուղարկող բանվորները, վորոնք անընդհատ աշխատում են ութ ամսից ավելի, նույնպէս սեզոնային աշխատանքի որենքի պաշտպանութեան տակ են գտնվում¹:

ՎՈՐՏԵՂ ԶԻ ԿԻՐԱՌՎՈՒՄ ՍԵԶՈՆԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՈՐԵՆՔԸ

Գյուղացիական այն տնտեսութեան մեջ, վորը վարձու բատրակ է պահում, լինի նա ձեռնարկային, կուլակային, միջակային թե չքավորական, սեզոնային աշխատանքի որենքը չի կիրառվում:

Չքավորական և միջակային տնտեսութեաններում կիրառվում են «Ժամանակավոր կանոններ»:

¹ Խորհրդային Միութեան մյուս վայրերում փայտահատների և գետով փայտ ուղարկող բանվորների աշխատանքը՝ չեթե նրանք 8 ամսից ավելի չեն աշխատում, պաշտպանվում են առանձին՝ 1927 թվականի նոյեմբերի 2-ի որենքով:

կուլակային տնտեսութեաններում վարձու աշխատանքը պաշտպանվում է Աշխատանքի կողմէսով և առանձին վորոշումով որենքի կիրառման կարգի մասին՝ կուլակային տնտեսութեանների մեջ: Այդ իսկ վորոշման մեջն էլ ասված է, թե սեզոնային աշխատանքի որենքը չի կիրառվում կուլակային տնտեսութեանների մեջ: Գյուղացիական ձեռնարկային տնտեսութեանների մեջ Աշխատանքի կողմէսը կիրառվում է ամբողջութեամբ:

ՍԵԶՈՆԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ՅԵՎ ԿՈՒԵԿՏԻՎ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ

Քիչ է պատահում մի քանի բանվոր վարձող մասնավոր արտադրութեան կամ տնտեսութեան, վորի հետ կոլեկտիվ պայմանագիր կնքված չլինի: Իսկ պետական ձեռնարկութեան մասին խոսք լինել չի կարող: Այդ ցույց է տալիս, վոր արհմիութեաններին հաջողվել է հասնել այն բանին, վոր բոլոր վարձողները կոլեկտիվ պայմանագիր են կնքում: Այդ պայմանագրերում Միութեանը միշտ ավելի իրավունքներ է պայմանագրում բանվորների համար՝ այն իրավունքների համեմատութեամբ, վոր տրված են նրանց աշխատանքային որենքներով:

Սեզոնային աշխատանքների համար էլ արհմի-

կարևոր փաստաթուղթ ե: Հաշվեգրքուկով աշխատավարձը կարելի չե ստանալ առանց դատարանի և առանց քաջքուկի: Յեթե կարիք լինի ապահովագրական դրամարկղում, աշխատանքի բորսայում կամ մի այլ տեղ ապացուցել, թե վորչափ աշխատավարձ ե ստացել, այստեղ ել հաշվեգրքուկը կոգնի: Բացի հաշվեգրքուկից, ուրիշ փաստաթղթեր պետք չեն վարձու աշխատանքի տևողութունն ապացուցելու համար:

Ահա՛ որինակ, թե ինչպես կարելի չե հաշվեգրքուկով աշխատավարձն ստանալ: Յեթե վարձողը վորոշված ժամկետին չի վճարում պայմանով հասանելիքը, բանվորն իր հաշվեգրքուկով պետք ե ներկայանա ժողովրդական դատավորին կամ նոտարին: Նրանք գրավոր կարգադրութուն են տալիս, վորը կոչվում ե կատարողական մակագրութուն: Այդ կարգադրութունը նույն ուժն ունի, ինչ վոր կատարողական թերթը, վոր տրվում ե դատարանի վճռով:

Սակայն, հաշվեգրքուկով կատարողական մակագրութուն կարելի չե ստանալ միայն այն ժամանակ, չեթե գրքուկում լրիվ կերպով գրված ե այն, ինչ վոր հասնելու չե բանվորին աշխատանքի համար և բոլորը՝ ինչ վոր ստացել ե նա:

Իսկ չեթե հաշվեգրքուկը տրված ե միայն ձևի համար և բանվորը չի հետևում, վոր գրքուկը

կանոնավոր լրացվի, այդ նույնն ե թե, գրքուկ ունենալով հանդերձ, նա գրքուկ չունի: Այդպիսի դեպքում նա պետք ե դիմի դատարան, վկաներ կանչի և ապացուցի պայմանադրության կետերը և թե ինչքան փող ե ստացել:

Յերբ կարելի չե արձակել սեզոնային բանվորին

Աշխատանքի ժամկետի մասին պայմանավորվում են վարձելիս: Բանվորին ժամկետառաջ կամ աշխատանքն ավարտելուց առաջ արձակել կարելի չե միայն ճշտորեն վորոշված դեպքերում: Որենքը թույլ չի տալիս առանց վորևե պատճառի արձակել բանվորին: Սեզոնային բանվորը կարող ե հեռանալ աշխատանքից, այդ մասին յերեք ուր առաջ հայտնելով վարձողին: Իսկ սեզոնային բանվորին վարձողը կարող ե արձակել միայն հետևյալ դեպքերում:

Յերբ բոլորովին կամ մասնակիորեն դադարում ե աշխատանքը սեսսուսայան կամ ձեռնարկությունների մեջ: Պարզ ե, չեթե աշխատանքը պակասում ե, բանվորների թիվն ել պետք ե պակասի: Յերբ մեքենաների փլացման կամ նյութերի պակասության պատճառով յերկու շաբաթից ավելի ժամանակով դադարեցվում ե աշխատանքը, այդ դեպքումն ել տնտեսութունը կարող ե արձակել բանվորին:

րացրած բանվորական որ ե մտցվում, պատանի-
ների համար ել ավելացվում ե նույնքան ժամ:
Որինակ՝ յեթե հասակավոր բանվորների համար
որը յերկարացվում ե մինչև տաս ժամ, հետևա-
բար, 16-ից 18 տարեկան պատանիների համար
ել բանվորական որը դառնում ե ութ ժամ, իսկ
14-ից 16 տարեկան պատանիների համար—վեց
ժամ:

Ինչպես ե վարձատրվում սեզոնային բանվորի
աշխատանքը

Կոլեկտիվ պայմանագրերում ե տարիֆային հա-
մաձայնություններում Միությունը պայմանավոր-
վում ե վարչություն հետ աշխատավարձի չափի,
նրա հաշվելու կարգի (որավարձ, ամսավարձ,
գործարքային) ե վճարման ժամկետների մասին:
Սեզոնային բանվորների աշխատավարձը շատ
հաճախ լինում ե ժամանակով—աշխատանքի
վորոշ ժամանակի համար սահմանվում ե վորոշ
վարձատրություն: Որինակ՝ որվա աշխատանքի
համար սահմանվում ե 1 ուրբլի. այդ որա-
վարձ ե, ամսվա աշխատանքի համար՝ 30 ուրբլի.
այդ ամսավարձ ե: Սակայն, կարող ե կիրառվել
նաև աշխատանքի գործարքային վարձատրություն,
յերբ վճարում են ամեն մի հատի կամ վորոշ
կշռաչափի կամ յերկաջություն չափի համար:

Որինակ՝ ամեն մի հերկավար հողի մեկ հեկտա-
րից 10 կոպեկ, մեկ խորանարդ մետր կոտորված
փայտի համար՝ 60 կոպեկ:

Գործարքային վարձատրությունը դեպքում աշ-
խատավարձը կախված ե աշխատանքի նորմայից,
վորը սահմանվում ե պայմանագրով կամ ԳԿՀ-ի
կողմից: Որվա կատարվելիք աշխատանքի նոր-
ման աշխատանքի աջն քանակությունն ե, վոր
վարձվողը պետք ե կատարի ութ ժամվա ընթաց-
քում: Գործարքային վարձատրությունը սահման-
վում ե հետևյալ ձևով. վերցնում են բանվորի
որավարձը ե բաժանում են կատարվելիք աշխա-
տանքի նորմայի վրա: Որինակ՝ ութ-ժամյա բան-
վորական որվա համար՝ Սախարոտրեստի աջն բան-
վորներին, վորոնք զբաղվում են ճակնդեղի փոր-
ման աշխատանքներով, հասնում ե 1 ուրբլի:
Որվա (ութ-ժամյա) կատարվելիք աշխատանքի
նորման աջ բանվորների համար 5 հեկտար ե,
ուրեմն, գործարքային գինը ամեն մի հեկտարի
համար հավասար ե 1 ուրբլու՝ բաժանած 5 մա-
սի, այսինքն 20 կոպեկ:

Սեզոնային աշխատանքում յերբեմն խմբական
վարձատրություն ել են տալիս: Որինակ՝ մի ամ-
բողջ դաշտի հունձը հավաքելու համար, վոր 5—6
որվա աշխատանք ե պահանջում, 20—30 ուրբլի
աշխատավարձ ե վորոշվում: Այդ վարձավճարը,

ինչպես և գործարքայինը, կախումն ունի կատարվելիք աշխատանքի նորմայից և որավարձից:

Հաճախ սեզոնային աշխատանքի յեն գալիս բանվորների և բանվորուհիների ամբողջ խմբեր (արտելներ): Այդպիսի արտել վարձելով, վարչությունը պետք է ամեն մեկի հետ առանձին հաշիվ տեսնի:

Աշխատավարձ տալու ժամկետները սահմանվում են կոլեկտիվ պայմանագրով կամ հաշվեգրքույկներով. աշխատավարձը պետք է տրվի ամիսը չերկու անգամից փոշ պակաս:

Սակաջն ինչ հաշվով էլ վոր լինի և ինչ ձևով էլ աշխատանքի վարձավճարը հաշվվի, վարչությունը պարտավոր է միշտ ժամանակին վճարել աշխատավարձը և առանց Միություն հետ համաձայնություն գալու չերկարել բանվորական ժամանակը: Պատահում են այնպիսի վարիչներ, վորոնք ասում են, թե իրենց գործը չէ, թե բանվորներն ինչքան ժամանակ են զբաղվել աշխատանքի գործարքային կամ խմբական վարձավճարման դեպքում: Սակաջն, այդպես դատելը ճիշտ չէ: Խորհրդային որենքներով՝ վարձողը պետք է հետևի, վոր վարձված բանվորները այն ժամանակից ավելի չաշխատեն, ինչ վոր նախատեսված է որենքով կամ կոլեկտիվ պայմանագրով:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ամեն մի վարձող պարտավոր է աշխատանքի պաշտպանության կանոնները կատարել: Յեթե այդ կանոնները չպահպանվեն, բանվորը աշխատանքի ժամանակ կարող է վնասվածք ստանալ և հիվանդանալ: Առանձնապես այդ կարող է պատահել բարդ մեքենաների վրա աշխատելիս: Աշխատանքի պաշտպանության կանոններում խոսվում է կանանց և պատանիների աշխատանքի, արտագուստ տալու, անվտանգության միջոցառումների և բնակարաններ հատկացնելու մասին:

Կանանց յեվ պատանիների աշխատանքը

Առողջության համար ծանր և վտանգավոր այն աշխատանքներին, վորոնք թվարկված են առանձին ցուցակում, կանայք և պատանիներ չեն ընդունվում, — որինակ՝ գերանակապի և անտառահատության աշխատանքներին: Հղի կանայք գիշերները և ժամանակից ավելի չպետք է աշխատեն:

Արհաւգուս

Որենքով նախատեսված է հատուկ հագուստ (արտագուստ) տալ առանձին աշխատանքներում զբաղված բանվորներին: Որինակ՝ փայտա-

մթերումների գործում վարձողը պարտավոր է տրեխներ և թենոցներ տալ: Արտագուստ է հասնում նաև գյուղական աշխատանքներում. որինակ՝ հովիվներին — գլխանոցով վերնագզգեստ՝ պլաշչ, մատուցողներին — խալաթ և ակնոցներ:

Ցանքերի և վնասարարների դեմ պայքարելու աշխատանքում, վորը թունավոր նյութերի կիրառման հետ է կապված, տրվում է հակազազային դիմակներ և ուրիշ հարմարություններ՝ բանվորների առողջութունը պահպանելու համար:

Արտագուստը պետք է հագնել միայն աշխատանքի մեջ: Աշխատանքը վերջացնելուց հետո՝ բանվորներն արտագուստը պետք է հանձնեն վարչության: Կոլեկտիվ պայմանագրով և որենքով արտագուստի ժամկետ է սահմանվում: Արտագուստը կարկատել և նորոգել է տալիս վարչությունն իր հաշվին:

Անվտանգության միջոցներ

Աշխատանքի ժողովրդական Կոմիսարիատը կանոններ է հրատարակել, թե ինչպես պետք է վարվել մեքենաների հետ և հսկել նրանց վրա: Մեքենայի հետ անզգուշ, անփուլթ կամ սխալ վարվելուց մարդ կարող է զոհ տալ իր կյանքը:

Կանոններում մատնանշված է, թե վարչությունը հատուկ մարդիկ պետք է նշանակի, վո-

րոնց պարտականությունն է հսկել, վոր մեքենաները բարեկարգ վիճակի մեջ լինեն: Նախքան բանվորը տրակտորի վրա կնստի, կամ աշխատանք կսկսի շոգեշարժ կամ մի այլ մեքենայով, պետք է ծանոթացնել մեքենայի հետ և ցույց տալ, թե ինչպես պետք է վարվել նրա հետ:

Մեքենան բանվորին հանձնելուց առաջ՝ ստուգում են, թե արդյոք նա կարողանում է վարվել նրա հետ, թե վոչ: Յեթե մեքենան շղթայով կամ ռեմենով կապված է մատուռի հետ, աջնպես պետք է պաշտպանել այն, վոր պատահամբ նրա մեջը բանվոր չընկնի: Մեքենաների հետ վարվելու կարգի մասին՝ կանոններում կան դարձյալ ուրիշ շատ կարևոր ցուցմունքներ:

Բնակարաններ

Վոչ միայն սեզոնային աշխատանքներում, այլ և շատ մշտական աշխատանքներում բանվորները լավ չեն ապահովված բնակարանով: Պատահում է, վոր խորհրդատեսություն մեջ սեզոնային բանվորին տեղավորում են գոմում կամ մարագում և հաճախ փայտամթերման վրա աշխատող բանվորներն ստիպված են գետնափոր հյուղերում ապրել: Սակայն, չեթե բնակարանների կառուցումը ֆաբրիկաների և գործարանների բանվորների համար ձգձգվում է վորոշ շինամթերքների

թանգության և պակասության պատճառով, ապա սեզոնային բանվորները հաճախ բնակարանային կարիքից տառապում են միայն վարչության անշնորհքության հետևանքով:

Աշխտողկոմատը և նրա աշխատանքի տեսուչները խստիվ հետևում են, վոր սեզոնային բանվորների համար փաշտե բարակներ և ուրիշ ժամանակավոր բնակարաններ շինվեն: Աշխտողկոմատի հատուկ վորոշումով ցուցմունքներ ե տրված, թե ինչպիսի շենքեր պիտի շինվեն սեզոնային բանվորների համար, վոր մաքուր ու հարմար լինեն:

ՎՈՐՏԵՂ ԵՆ ՔՆԼՎՈՒՄ ՍԵՉՈՆԱՅԻՆ ԲԱՆՎՈՐ-
ՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՎԵՃԵՐԸ

Գ. Կ. Հ.

Յեթե վարչութիւնը որենքը կամ կոլեկտիվ պայմանագրի պարմանները չի կատարում, բանվորը վեճի չե բռնվում նրա հետ: Պետք ե արագ և ճիշտ լուծել նման աշխատանքային վեճը, վորովհետև նրա ձգձգումը ձեռնտու չե թե բանվորին և թե տնտեսութիւնը: Աշխատանքային վեճերի քննութիւն գլխավոր տեղը ԳԿՀ-ն ե (գնահատու կոնֆլիկտային հանձնաժողով): Այդ հանձնաժողովը կազմված ե բանկումի — բանվորական մասի — և վարչութիւն ներկայացուցիչներից: ԳԿՀ-ում բոլոր գործերը վճռվում են միայն

կողմերի փոխադարձ համաձայնութիւնմբ: Յեթե համաձայնութիւն չկա, նշանակում ե, թե վեճը լուծված չե:

1929 թվականից նոր կարգ ե մտցված ԳԿՀ-ում գործերը քննելու համար: Նա այն իմաստն ունի, թե վեճերի մեծ մասը պարտադիր կերպով պետք ե քննվեն նախ ԳԿՀ-ում: Միայն այն վեճերը, վորոնք սխալ արձակման (բացի անպետքութիւն և աշխատանքային պարտականութիւնները չկատարելու համար արձակումներից) և աշխատավարձն անվճար թողնելուն են վերաբերում, կարող են քննվել՝ կամ ԳԿՀ-ում և կամ դատարանում — ըստ վիճող կողմերի ցանկութիւն:

ԳԿՀ չի կարող վեճերը քննել կոլեկտիվ պայմանագրից չեզրակացութիւններ հանելով, փոփոխելով, լրացնելով և մեկնութիւններ տալով:

ԳԿՀ-ին դիմելիս բանվորը պարտավոր չե գրավոր հայտարարութիւն ներկայացնել: Նա կարող ե բանավոր կերպով բացատրել, թե ինչ ե իր գործը:

Յեթե ԳԿՀ-ը մի բան կվճռի բանվորի ոգտին, վարչութիւնը պարտավոր ե անհապաղ կատարել այդ վճիռը, իսկ հրաժարվելու դեպքում՝ կարելի չե ստիպել նրան յենթարկվել ԳԿՀ-ի վորոշմանը: Դրա համար պետք ե ԳԿՀ վճռի պատճենը տանել աշխատանքի տեսչին և ստանալ վկայական, վորը կատարողական թերթի ուժ ունի:

Յեթե չի աջողվում համաձայնութեան գալ վարչութեան հետ, պետք է շտապել գործը հանձնել Գիշ-ին: Որենքում մատնանշված են կարճատե ժամկետներ Գիշ-ին հայտարարութիւններ տալու համար: Արձակման վերաբերյալ գործի հայտարարութիւնը կարելի չե տալ 14 օրից վոչ ուէ, արտաժամյա վճարի գործերի համար մեկ ամսից վոչ ուէ, իսկ մյուս գործերի համար 3 ամսից վոչ ուշ:

Այդ ժամկետներից դուրս Գիշ կարող է քննել վեճը միայն աճն դեպքում, չեթե վորևէ հարգելի պատճառ (որինակ՝ հիվանդութիւն, հեղեղ, հրդեհ) խանգարել է հայտարարութիւնը ժամանակին տալ:

Գիշ սխալ վճռի դեմ կարելի չե բողոքարկել աշխատանքի տեսչին 14 օրվա ընթացքում:

Ինչպես պեժ է դիմել դատարան

Աշխատանքային վեճերը կարող են քննվել նաև դատարանում: Յեթե Գիշ-ում գործը չի վճռվել, կարելի չե դիմում տալ դատարանին: Գիշ-ի սխալ վճիռը փոխելուց հետո չե՛ նույնպես կարելի չե դիմել դատարան: Բացի դրանից, դատարան կարելի չե դիմել նաև աջակիսի գործերով, վորոնք պարտադիր չե, վոր անպայման վճռվեն Գիշ-ում, — որինակ՝ կրճատման հետևան-

քով արձակումը կամ աշխատավարձի անվճար թողնելը:

Դատարանին հայտարարութիւն տալու ժամկետները նույնն են, ինչ վոր Գիշ-ում: Դատարանին գրավոր դիմում տալն ել պարտադիր չե: Կարելի չե բանավոր կերպով գանգատվել և դատարանը պարտավոր է քննել գործը և որինական վճիռ տալ:

Սեզոնային բանվորի պաշտպանութիւնը Միության կողմից

Արհմիութիւնը սեզոնային բանվորներին կազմակերպում է մի համերաշխ բանվորական ընտանիքում: Արհմիութեան օգնութեամբ սեզոնային բանվորը հեշտութեամբ է պաշտպանում իր իրավունքները և ձեռք բերում իր կյանքի բարելավումը: Միայն խորհրդային իշխանութեան ժամանակ միութիւնները կարողացան զարգացնել իրենց գործունեութիւնը, վորովհետեւ խորհրդային իշխանութիւնը մեծ իրավունքներ տվեց միութիւններին: Միութիւնները մասնակցում են որենքների հրատարակութեանը: Միութիւնները աշխատանքային և կուլեկտիվ պայմանագրեր են կնքում: Նրանք իրենց բանվորական կոմիտեների միջոցով հսկում են այդ պայմանագրերի և որենքների կատարման վրա: Միութիւնն օգնում

ե իր գործադուրկ անդամներին աշխատանք գտնելու: Միությունն ոգնում է բանվորներին պայքար մղելու մասնավոր-տնտեսատերերի դեմ գործադուլի միջոցով (աշխատանքից հրաժարվելու): Միությունը պայքարում է նրանց դեմ, ովքեր խախտում են որենքները և աշխատանքային կոլեկտիվ պայմանագրերը:

Սեզոնային բանվորը միշտ պաշտպանություն է գտնում Միության մոտ: Ամեն մի բանվոր պետք է պինդ կպչի իր Միությանը: Միության հետ միասին և Միության միջոցով սեզոնային բանվորը մասնակցում է խորհրդային չերկրի տնտեսական շինարարությանը: Պետական ամեն մի ձեռնարկության մեջ, միություններն ստեղծել են արտադրական խորհրդակցություններ և հանձնաժողովներ, վորոնք միջոցներ են ձեռք առնում, վորպեսզի տնտեսությունն ավելի լավ հիմքերի վրա դրվի: Այդ աշխատանքին մասնակցում են նաև սեզոնային բանվորները: Ամեն մի բանվոր պետք է իրեն հանձնված աշխատանքին վերաբերվի աջակց, ինչպես իր հարազատ գործին:

Միությունը պետք է այս ամենը բացատրի բանվորներին և ոգնի նրանց՝ տնտեսությունը բարելավելու:

Բանվորները հետզհետե ընտելանում են տրն-

տեսությունը կառավարելուն, իսկ այդ բանը հնարավորություն է տալիս թե՛ Միությանը և թե՛ հասարակական և խորհրդային մյուս կազմակերպություններին առաջ քաշել նրանց տնտեսական պատասխանատու աշխատանքների մեջ:

*
*
*

Այս գրքուկը կարդալով՝ լավ հիշիր, ընկեր, այն՝ ինչ վոր սրա մեջ ասված է: Հիշիր, վոր խորհրդային իշխանությունը հոգ է տանում, վոր հեշտացնի քո աշխատանքը: Դու չել պետք է ագնիվ և գիտակից աշխատանքով ոգնես խորհրդային պետությանը՝ բանվորա-գյուղացիական ընդհանուր գործի հաջողության համար: Պատմիր նաև քո ընկերին այն ամենի մասին, ինչ վոր կարդացիր այս գրքուկում և ամեն ինչ մանրամասն բացատրիր նրան: Իսկ չեթե գրքուկում վորևե բան անհասկանալի չե, հարցրու բանկոմում կամ Միության մի ուրիշ որգանում և կբացատրեն քեզ:

Կարելի չե և գրել մեզ՝ Մոսկվա, և մենք հարցերիդ կպատասխանենք:

Սեզոնային աշխատանքի որոնքը Աշխատանքային	
կողմից լրացումն է	3
Ինչպես է կիրառվում սեզոնային աշխատանքի որոնքը	4
Ինչպիսի աշխատանքներ են գյուղատնտեսության	
և անտառային տնտեսության մեջ սեզոնային	
համարվում	6
Գյուղատնտեսության մեջ	6
Փայտամթերման և զետատարի աշխատանք-	
ները	6
Կոճղերի ջոկջոկումը, արմատների հանումը և	
կեղևաթելի պատրաստումը	7
Վերտեղ չի կիրառվում սեզոնային աշխատանքի	
որոնքը	8
Սեզոնային աշխատանքները և կոլեկտիվ պայմա-	
նագիրը	9
Սեզոնային բանվորի աշխատանքային իրավունք-	
ները	10
Հաշվեգրքուկ	10
Յերբ կարելի է արձակել սեզոնային բանվորին	13
Որական քանի ժամ պետք է աշխատի սեզոնա-	
յին բանվորը	15
Ինչպես է վարձատրվում սեզոնային բանվորի	
աշխատանքը	16

Աշխատանքի պաշտպանությունը	19
Կանանց և պատանիների աշխատանքը	19
Արտհագուստ	19
Անվտանգության միջոցներ	20
Բնակարաններ	21
Վորտեղ են քննվում սեզոնային բանվորների աշ- խատանքային վեճերը	22
ԳԿՀ	22
Ինչպես պետք է դիմել դատարան	24
Սեզոնային բանվորի պաշտպանությունը Մի- ության կողմից	25

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0197363

708

Գինը 8 կոպ. (1 մ.) մաս.

Д. Швейцер

ТРУДОВЫЕ ПРАВА СЕЗОННИКА

Госиздат ССР Армении
Эривань, 1930 г.
